

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE**

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА ПРАВО В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**ECONOMICS, FINANCE, ACCOUNTING AND LAW IN THE
CONTEXT OF GLOBALIZATION: TRENDS AND PROSPECTS**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 2
Part 2**

**29 жовтня 2021 р.
October 29, 2021**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE**

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА
ПРАВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**ECONOMICS, FINANCE, ACCOUNTING AND
LAW IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION:
TRENDS AND PROSPECTS**

**Збірник тез доповідей
Book of abstracts**

**Частина 2
Part 2**

**29 жовтня 2021 р.
October 29, 2021**

**м. Полтава, Україна
Poltava, Ukraine**

**УДК 33
ББК 65**

Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 29 жовтня 2021 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2021. Ч. 2. 63 с.

У збірнику тез доповідей представлено матеріали учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації: тенденції та перспективи» з:

**Вінницький національний аграрний університет
Вінницький технічний фаховий коледж
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
Дніпровський державний технічний університет
Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
Донецький національний технічний університет
Донецький національний університет
Запорізький національний університет
Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України
Київський національний торговельно-економічний університет
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Львівський національний університет ім. Івана Франка
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Національний транспортний університет
Національний університет «Запорізька політехніка»
Національний університет харчових технологій
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Прилуцький агротехнічний коледж
Уманський національний університет садівництва
Університет державної фіскальної служби України
Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця
Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова**

У збірнику тез доповідей висвітлюються результати наукових досліджень з актуальних питань економіки, фінансів, обліку та права.

Тематика конференції охоплює актуальні проблеми: економічної теорії та історії економічної думки; світового господарства і міжнародних економічних відносин; економіки та управління національною економікою; економіки та управління підприємствами; національної безпеки та оборони в умовах кризових явищ; економіки сільського господарства і АПК; екологічної економіки і сталого розвитку; енергоефективності економіки; підприємництва, торгівлі та біржової діяльності; розвитку продуктивних сил і регіональної економіки; інновацій та інвестиційної діяльності; демографії, економіки праці, соціальної економіки і політики; туризму та готельно-ресторанної справи; бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; фінансів, банківської справи, страхування; математичних методів, моделей та інформаційних технологій в економіці; менеджменту; логістики та транспорту; публічного управління та адміністрування; правового забезпечення державного управління та місцевого самоврядування; історії та теорії держави та права, філософії права; конституційного права, муніципального права, міжнародного публічного права; трудового права та права соціального забезпечення; екологічного, земельного та аграрного права; адміністративного права та процесу, фінансового права, інформаційного права; міжнародного публічного права та міжнародного приватного права.

Видання розраховане на науковців, викладачів, працівників органів державного управління, студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, докторантів, працівників державного сектору економіки та суб'єктів підприємницької діяльності.

**ЦЕНТР
ФІНАНСОВО-
ЕКОНОМІЧНИХ
НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

© Автори тез, 2021

© Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2021

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

**ЗМІСТ
CONTENTS**

СЕКЦІЯ 20. ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ	
SECTION 20. FINANCE, BANKING, INSURANCE.....	7
<i>Дунас Ю. М.</i>	
ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....	7
<i>Західна О. Р., Загорко К. К.</i>	
ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	10
<i>Брежнєва-Єрмоленко О. В.</i>	
БЮДЖЕТНІ РИЗИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ	13
<i>Журавльова Т. О., Вдовіна М. В.</i>	
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ 2021	16
<i>Західна О. Р., Тишковець М. М.</i>	
ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МІСТ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЛЬВОВА).....	20
<i>Іванків В. О., Західна О. Р.</i>	
ЗНАЧЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	23

Круглякова В. В., Західна О. Р., Біда М. С.

НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ 26

Некраса Г. С.

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ 28

Томашук І. О.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ
АСПЕКТІВ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ
ПІДПРИЄМСТВ 31

Пасєка В. Р., Бардін О. І.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО
СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ 35

**СЕКЦІЯ 21. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА,
ФІЛОСОФІЯ ПРАВА**

**SECTION 21. HISTORY AND THEORY OF STATE AND
LAW, PHILOSOPHY OF LAW 38**

Maksurov A. A.

COORDINATING LEGAL TECHNOLOGY IN SOCIAL LAW
MONACO 38

**СЕКЦІЯ 22. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО,
МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ
ПРАВО**

**SECTION 22. CONSTITUTIONAL LAW, MUNICIPAL LAW,
PUBLIC INTERNATIONAL LAW 41**

Ленчук А. С., Рижук І. В.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО
САМОВРЯДУВАННЯ..... 41

**СЕКЦІЯ 23. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО
СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
SECTION 23. LABOUR LAW AND SOCIAL SECURITY
LAW 44**

Удовиченко Т. С.

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СИСТЕМІ
КОНСТИТУЦІЙНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ ЛЮДИНИ І
ГРОМАДЯНИНА У АЗІЙСЬКИХ КРАЇНАХ..... 44

**СЕКЦІЯ 24. ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ ТА АГРАРНЕ
ПРАВО
SECTION 24. ENVIRONMENTAL, LAND AND AGRARIAN
LAW 48**

Логойко О. О.

МІЖНАРОДНЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРАВО ТА ЕКОЛОГІЯ..... 48

**СЕКЦІЯ 25. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС,
ФІНАНСОВЕ ПРАВО
SECTION 25. ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS,
FINANCIAL LAW 51**

Кулеба Ю. О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ..... 51

Шляхов І. С.

МІЖНАРОДНИЙ ДОГОВІР ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ
БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ..... 54

**СЕКЦІЯ 26. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
SECTION 26. PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND
PRIVATE INTERNATIONAL LAW 61**

Нікітенко В. В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ
МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА 61

СЕКЦІЯ 20
SECTION 20

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА,
СТРАХУВАННЯ
FINANCE, BANKING, INSURANCE

УДК 336.71

Дунас Ю. М.

студентка,
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Науковий керівник:

Рудик О.Р.

к.е.н., доцент кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту,
Львівський національний університет
імені Івана Франка

ВІРТУАЛЬНІ АКТИВИ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

В сучасних умовах віртуальні активи – технологічна екосистема у світі, що має найбільші темпи зростання. Україна встигла напрацювати досвід у цій індустрії та зарекомендувати себе на глобальному ринку. Тому стає актуальною проблема ефективного використання потенціалу нових технологій для того, щоб впровадити інфраструктуру для розвитку віртуальних активів.

Цифровізація та віртуалізація економіки, переміщення в онлайн всіх ключових сфер життя рухають у цей бік фінансові ринки держав. Розвиток фінтеху, безготівкових розрахунків, тенденція до спрощення торгових та споживчих операцій сприяють зростанню цієї сфери [3]. Банківська система у співпраці із сферою віртуальних активів здатна розширити власні можливості залучення додаткових активів у довгостроковій перспективі. Міжнародний досвід показує: країни, які запровадили прогресивне регулювання на ринку віртуальних активів, значно розширили спектр фінансових послуг банківського сектору [2]. Технологічні інновації, пов'язані з

віртуальними активами, можуть відкрити багато перспективних можливостей: поліпшення доступу до фінансових послуг, посилення конкуренції на ринку платіжних послуг, сприяння залученню інвестицій тощо. Тому НБУ підтримує необхідність створення умов для розвитку ринку віртуальних активів. Водночас НБУ слідкує, щоб законодавче регулювання ринку віртуальних активів узгоджувалося з досягненням цілей із цінової та фінансової стабільності в Україні, що є запорукою забезпечення стійкого економічного зростання.

У результаті технологічного прогресу, зростання зацікавленості і обізнаності інвесторів, поширеність віртуальних активів може суттєво зрости, а їх цінова волатильність – знизитися. Тому НБУ приділятиме увагу моніторингу та мінімізації ризиків поширення віртуальних активів (особливо – стейблкоїнів) для монетарної політики та фінансової стабільності, встановленню засобів контролю за обігом фінансових віртуальних активів [4].

Стейблкоїн – тип віртуального активу, який вирізняється з-поміж решти, дозволяючи мінімізувати волатильність ціни. Емітенти стейблкоїнів – вигідні клієнти для комерційних банків, бо дозволяють збільшувати власні банківські резерви та застосувати нові бізнес-моделі. Міжнародний досвід підтверджує: гнучке регулювання на ринку віртуальних активів сприятиме появі додаткових сервісів банківського сектору. Банки, які почнуть обслуговувати клієнтів віртуальної індустрії, зможуть наростити обсяги депозитів. Решта банків ризикують залишитися позаду стрімкого технологічного розвитку [2].

Для розвитку віртуальних активів потрібно проводити цифровізацію послуг і процесів у державному управлінні та просувати її в усіх напрямках економіки. Ключові економічні фактори розвитку сфери віртуальних активів – токенизація реальних активів та поява і розвиток цифрових валют центробанків[3]. Національний банк України був одним із перших центральних банків у світі, що почав досліджувати можливість випуску власних цифрових валют. У 2018 році проведена реалізація пілотного проєкту з випуску е-гривні, зараз НБУ продовжує визначення ефективного способу її застосування. Основою для подальшого опрацювання є такі варіанти використання

е-гривні: для роздрібних безготівкових платежів із можливим функціоналом «програмованих» грошей та здійснення цільових соцвиплат; е-гривня для використання у сфері, пов'язаній з обігом віртуальних активів (для обміну, забезпечення випуску тощо); е-гривня для транскордонних платежів [1].

Глобалізація та лібералізація економіки збільшують попит на інструменти транскордонних розрахунків, що сприяє розвитку криптовалют. Виробництво, корпоратизація, споживання стають дедалі більше транскордонними [3].

Застосування віртуальних активів може нести для банків і економіки в цілому, не лише позитивні зрушення, а й потенційні ризики: заміщення гривні і виникнення паралельного грошового обігу поза межами контролю з боку НБУ; використання віртуальних активів для ухиляння чинного державного регулювання та нагляду; ухиляння від вимог фінмоніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом; перетікання частини банківських депозитів у віртуальні активи, витіснення традиційного банкінгу. Для мінімізації зазначених ризиків НБУ займає позицію щодо недопущення звуження сфери застосування гривні як єдиного законного платіжного засобу в Україні [4].

Отже, процеси цифровізації та віртуалізації сприятимуть розвитку банківської системи. Завдяки віртуальними активами банки зможуть розширити спектр фінансових послуг та отримати комерційно вигідне джерело фінансування активних операцій. Тому важливо забезпечити необхідні умови для розвитку ринку віртуальних активів з урахуванням їх впливу на грошово-кредитну політику та фінансову стабільність.

Список літератури

1. Аналітична записка за результатами пілотного проекту «Е-гривня»/ Національний банк України. Київ, 2019. 45с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapiska_Egrivnya.pdf?v=4

2. Борняков О. ТанDEM віртуальних активів та банківського сектору – фінансовий тренд майбутнього. Економічна правда. 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/02/24/671304/>

3. Віртуальні активи в Україні-2030. Фінальний звіт: Міністерство цифрової трансформації України. URL: https://thedigital.gov.ua/projects/virtual_assets

4. Основні засади грошово-кредитної політики на 2022 рік та середньострокову перспективу: Рада Національного банку України. Київ, 2021. 25с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG_2022-mt.pdf

УДК [336.14.011.053:352/353](477)

Західна О. Р.

к. е. н., доцент,
доцент кафедри

фінансового менеджменту

Львівський національний університет

імені Івана Франка

Закорко К. К.

здобувач вищої освіти

Львівський національний університет

імені Івана Франка

ГЕНДЕРНО-ОРІЄНТОВАНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ: ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Поняття «гендерний підхід» є відносно новим та використовується з другої половини ХХ століття. Першопричиною цього стало повільне просування ідеї про рівноправність чоловіків та жінок в суспільстві, хоча сама ідея рівності зародилась вже давно. І лише під натиском масових суспільних рухів законодавство певних країн зазнало змін та почало акцентувати увагу на питаннях захисту прав різних груп жінок, людей похилого віку, дітей та інших.

Застосування гендерного підходу є важливою умовою соціальної справедливості та стабільного і рівноправного розвитку соціуму, кінцевою метою якого є досягнення гендерної рівності в забезпеченні прав та можливостей жінок і чоловіків.

Поняття «гендерно-орієнтований бюджет» вперше запропоновано в Платформі дій, що була ухвалена на Пекінській конференції ООН у 1995 році [1, с. 28]. Цей підхід у бюджетному процесі не передбачає утворення бюджетів окремо за статтю, чи розподіл видатків бюджету для жінок і чоловіків у відношенні 50/50. Він ґрунтується на тому, що бенефіціари (жінки, чоловіки та їх групи) відрізняються потребами та очікуваннями через наділені соціальні ролі як в сім'ї, так і суспільстві загалом.

Спираючись на це, можна сформулювати наступне визначення гендерно-орієнтованого бюджетування – це врахування гендерних особливостей на всіх стадіях бюджетного процесу та забезпечення рівних прав і можливостей чоловіків і жінок, що відображено у відповідних бюджетних документах.

Даний підхід має ряд переваг:

- зменшення проявів гендерної нерівності;
- підвищення ефективності реалізації бюджетної політики;
- збільшення впливу суспільства на ухвалення управлінських рішень у бюджетному процесі;
- сприяння економічному розвитку територіальних громад з урахуванням більш ефективного використання бюджетних ресурсів;
- покращення якості суспільних послуг за рахунок спрямування бюджетних витрат на потреби конкретного споживача [2, с. 12].

З 2014 року в нашій країні здійснюється проєкт «Гендерне бюджетування в Україні» з метою підтримки Міністерства фінансів у процесі впровадження гендерно-орієнтованого бюджетування за фінансової підтримки уряду Швеції. Він є одним з найбільших у світі із впровадження даного підходу в бюджетній сфері.

Станом на кінець 2020 року гендерний підхід у бюджетному процесі на місцевому рівні впроваджували 24 ОДА, 24 міста обласного значення, 93 райони, 449 ОТГ. За весь період діяльності проєкту 1466 паспортів бюджетних програм на місцевому рівні включали гендерні аспекти. У третину з них було впроваджено комплексний гендерний підхід, що охопив практично всі сфери (державне управління, житлово-комунальне господарство, економічна діяльність) [3].

Впродовж 2014-2020 років за допомогою проєкту було налагоджено вертикальну та горизонтальну співпрацю між областями, Міністерством фінансів та Державною службою статистики. В результаті спільних зусиль 30 нормативно-правових актів, що регулюють відносини у відповідних галузях, та документи, які застосовуються в бюджетному процесі, зазнали змін. Також нормою щодо застосування гендерного підходу в бюджетному процесі було доповнено:

– проєкт Плану заходів з реалізації Стратегії управління державними фінансами на 2021-2024 роки;

– постанову Кабінету міністрів України від 09.10.2020 № 930 «Деякі питання забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків».

Про успішність застосування гендерного підходу в бюджетному процесі свідчить динаміка зростання паспортів бюджетних програм, що включають гендерні аспекти. У 2017 році їх кількість на обласному рівні дорівнювала 6, а вже в 2020 році – 1075 [3]. Також правильний вектор розвитку України підтверджує той факт, що Міжнародний валютний фонд у своєму звіті «A Survey of Gender Budgeting Efforts» включив приклад нашої держави як демонстрацію успішного досвіду реалізації ГОБ у Європі [4, с. 22].

Отже, застосування гендерного підходу в бюджетному процесі має безліч переваг та сприяє соціально-економічному розвитку країни загалом. За відносно короткий період існування проєкту «Гендерне бюджетування в Україні» в бюджетній сфері держави відбувся помітний прогрес. При складанні та виконанні багатьох програм як на державному так і місцевому рівнях враховуються потреби жінок та чоловіків, що посилює справедливість розподілу публічних коштів. А результати, отримані протягом реалізації проєкту, свідчать, що ГОБ є потужною управлінською технологією, яка сприяє покращенню якості та доступності послуг, підвищенню цілеспрямованості та прозорості витрачання бюджету.

Список літератури

1. Застосування гендерно орієнтованого підходу в бюджетному процесі: навч. посіб. / [М. Колодій, О. Кисельова, Н. Рябушенко та ін.]. Київ: Віваріо, 2020. 132 с.

2. Гендерно-орієнтоване бюджетування в Україні: теорія і практика: метод. посіб. – Київ: ФОП Клименко, 2016. 36 с.

3. Результати заключного моніторингу проекту «Гендерне бюджетування в Україні». Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B5_%D0%B1%D1%8E%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96.pdf

4. Стрельник О. О., Іваніна Т. Ю. Гендерно орієнтоване бюджетування на місцевому рівні: від інтеграції принципу гендерної рівності в бюджетний процес до гендерно чутливих політик: навч. посіб. Київ, 2020. 112 с.

УДК 338.2

Брежнєва-Єрмоленко О. В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів та обліку,
Дніпровський державний технічний університет

БЮДЖЕТНІ РИЗИКИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТІЙКОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ БЮДЖЕТІВ

У рішенні задач, поставлених перед органами державної влади України, важливу роль відіграє забезпечення стійкості регіональних бюджетів, яка в умовах невизначеності внутрішнього і зовнішнього середовища може бути досягнута за допомогою управління бюджетними ризиками. Адже із кожним наступним роком розмах ризиків стає все більш непередбачуваним та таким, який не піддається однозначному прорахунку.

На жаль, сфера бюджетних відносин не має поки необхідного методичного та організаційно-правового забезпечення в галузі оцінки та обліку бюджетного ризику: недієвими є сучасні способи розрахунку ступеня припущення про бюджетні ризики і правова база використання результатів цієї оцінки при виконанні бюджету недосконала.

Слід погодитись з науковцем Рудь М.М. в тому, що «з суцільних статистичних спостережень відомо, що станом на початок 2014 р., рівень дотацій місцевих бюджетів перевищував 70%, а їхні потреби фінансувались за рахунок Державного бюджету України. В окремих регіонах обсяг дотацій становив до 90% і вище від видатків. Системно виникала ситуація, коли функції місцевого самоврядування не забезпечувались власними джерелами податкових надходжень, а фінансувались центральною виконавчою владою. Таким чином, занадто високе навантаження на Державний бюджет з однієї сторони, та не розуміння реальних проблем регіонів з боку центральної влади з іншої, не могло сприяти загальній ефективності використання бюджетних коштів, а отже, наукове завдання з оптимізації надходжень та витрат бюджетів різних рівнів національної економіки стало нагальним та актуальним» [1].

Вивчивши тенденції формування та використання коштів бюджету на прикладі Дніпропетровської області, визначаємо наступні показники, які є впливовими чинниками на дохідну частину:

– кількість суб'єктів господарювання, які є основними платниками податків;

– розмір середньомісячної заробітної плати найманих працівників, який є основою для визначення обсягу податкових платежів;

– кількість вибулого населення, яка характеризує існуючі тенденції міграції в регіоні;

– частка надходжень від сплати місцевих податків і зборів у структурі власних доходів місцевого бюджету, що свідчить про ступінь активності місцевої влади стосовно диференційованого підходу до встановлення податкових норм.

На основі статистичних даних [2] за період 2015-2019 рр. розробляємо математичну модель впливу цих факторів на процес формування дохідної частини місцевих бюджетів Дніпропетровської області.

Результати отриманих розрахунків за доходами місцевих бюджетів Дніпропетровської області в проміжку 2015-2020 років, оцінених методом найменших квадратів, наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Результати оцінки множинної регресії

	Коефіцієнт	Ст. похибка	t-статистика	P-значення
Const	-681369,3452	321634,8818	-2,118456	0,000579
x1	471,6709921	175,3719091	2,689547	0,000292
x2	112,3497004	7,473712247	15,03265	0,000000
x3	-93,12652273	-21,9815329	4,23658	0,000038
x4	4392,381485	846,3877076	5,189562	0,000023
R-квадрат		0,993659		
Скоригований R-квадрат		0,999875		
Ст. пом. моделі		14528,43		
Сума квадрата залишку		2,29E+09		
Стат. Дарбіна-Уотсона		1,668893		

Джерело: розраховано автором

Для проведення емпіричного аналізу було побудовано таку модель множинної лінійної регресії:

$$Y_t = -6813691,3 + 471,67099x_1 + 112,3497x_2 - 93,1265x_3 + 4392,38x_4$$

Отримані стандартні характеристики якості моделі свідчать, що:

– незалежні змінні достатньо добре пояснюють залежну змінну ($R_2=0,99$);

– помітний функціональний зв'язок, тобто можна стверджувати про суттєвий вплив факторів на дохідну частину місцевих бюджетів Дніпропетровської області;

– статистична значимість змінних x_1 , x_2 , x_3 , x_4 є високою, отже, модель є якісно прийнятною. Тобто можна вірити отриманому результату.

Доцільно зауважити, що існування ряду суттєвих недоліків і недосконалість моделі міжбюджетних відносин підтверджується зростанням числа дотаційних регіонів. Особливо варто відзначити, що боротьба за джерела фінансування загострена їх обмеженістю, що в повній мірі стосується і бюджетних коштів, тому трансформація механізму управління фінансовими ресурсами стає неминучою. Наразі необхідні актуальні і своєчасні заходи,

спрямовані на запобігання новій хвилі фінансових потрясінь, підвищення ефективності і якості управління місцевими бюджетами.

Зокрема, потребують подальшого вивчення напрями зарубіжної практики управління бюджетними ризиками на регіональному рівні: впровадження та постійне проведення оглядів бюджетних витрат; участь громадян в бюджетному процесі; розвиток системи довгострокового (стратегічного) планування бюджетних інвестицій; підвищення повноти і якості фінансової звітності державного сектора; оцифровування системи державного управління та бюджетного процесу.

Список літератури

1. Рудь М. М. Сценарне моделювання доходів та обсягів трансфертних платежів місцевим бюджетам. *Економіка та управління підприємствами*. Випуск 39-1, 2019. С. 121-127

2. Регіональна статистика. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ2_u.htm

УДК 336.71

Журавльова Т. О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова

Вдовіна М. В.

студентка II курсу магістратури
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ 2021

Центральні проблеми для страховиків сьогодні – внутрішні, адже коронакриза не так сильно вдарила по ринку. Звісно,

постраждали ніші страхування осіб, які виїжджають за кордон і страхування зеленої карти. Однак, перед сектором стоять суттєвіші виклики. в умовах зростання невизначеності світогосподарського розвитку збільшуються страхові ризики і обсяги збитків, що може перевищувати можливості національних страхових ринків багатьох країн.

Розвиток міжнародної економічної інтеграції зачіпає всіх учасників страхового ринку, що може бути загрозою для національної фінансової безпеки, збалансованим варіантом глобалізації ринку страхових послуг є створення розвитку регіональних загальних або узгоджених ринків страхових послуг в рамках регіональних інтеграційних утворень.

Щоб зрозуміти масштаби українського страхового ринку, на допомогу прийде показник проникнення страхових послуг щодо ВВП. У світі це 7,2% ВВП, у Європі – 5% ВВП, у той час, як в Україні, за даними НБУ – 1,4%. Ринок має високу концентрацію: усього 26 страховиків формують 70% ринку, а 15 компаній мають долю у 53%. Окрім компаній, на ринку також є страхові агенти та брокери.

Українських страховиків можна умовно розділити на три частини. Найбільша частка – платоспроможні великі українські та іноземні компанії, на другому місці – активні компанії меншого розміру із підозрілим капіталом. Також є велика кількість «компаній-ноунеймів», імена яких невідомі споживачу – вони використовувалися в схемах ухилення від сплати податків банками, які були популярні в Україні у 2000-х.

За результатами 2020 року, страхові компанії отримали рекордний прибуток у розмірі 2,2 млрд грн – це найбільше за весь час існування ринку з початку незалежності, з урахуванням втрат, які понесли туристичне страхування та страхування «зелених карт» для виїзду на авто за кордон.

Інший чинник, який дозволив страховикам на папері збільшити свої доходи – збільшення вартості доларів в інвестиційному портфелі страхових компаній через курсову різницю на початку 2020 та на кінець 2020. Рекордний прибуток – хороший фон для початку

реформи страхового ринку, яка де-факто почалася після закону про спліт. Після зміни регулятора, НБУ почав підсумовувати наявні проблеми, а ринок – самоочищуватися. Центральні проблеми для страховиків сьогодні – внутрішні, адже коронакриза не так сильно вдарила по ринку. Звісно, постраждали ніші страхування осіб, які виїжджають за кордон і страхування зеленої карти. Однак, перед сектором стоять суттєвіші виклики.

Перший – покращити якість активів компаній. Вони потрібні для вчасних страхових виплат клієнтам – частина компаній своїх обов'язків перед клієнтами виконувала частково або не виконувала взагалі. Страхові могли також «набрати» внесків від клієнтів, а потім піти з ринку без повідомлення – адже процедура виходу з ринку не прописана. У звітності компанії могли вказувати активи, які реально нічим не підтвержені. Компанії вкладають у депозити та ОВДП – але якість інших інструментів викликає сумніви в Нацбанку.

Багато страховиків інвестують у неліквідні активи, реальну ринкову вартість яких встановити неможливо – капітал підприємств, акції та інвестиційні сертифікати. Заявлені у фінзвітності доходи від таких активів у середньому менше ніж 5% у рік, що значно нижче за поточну дохідність депозитів або ОВДП, що несуть менші ризики. Деякі з цінних паперів арештовано або ж їхній обіг зупинено

Частина компаній, які грають нечесно, уже пішли з ринку самі. Здебільшого, вони займалися внутрішнім перестрахованням. За даними НБУ, з 1 липня 2020 року по 1 квітня 2021 року кількість ризикових (non-life) страховиків скоротилася зі 196 до 188. Усі страхові компанії були неактивними та пішли з ринку за власною ініціативою. Окрім того, НБУ посилює контроль і уже почав відкликати ліцензії неплатоспроможним страховикам.

Інший виклик страховому ринку – підірвана довіра споживачів та низька фінансова грамотність. З одного боку, це зумовлено шлейфом схем, у яких брали участь компанії. Водночас культура страхування в Україні відсутня. Українці, наприклад, застрахують автомобіль, бо це вимога закону, але медичну страховку чи страховку життя їм купує компанія.

Замість ліцензування окремих видів страхування впроваджуються класи страхування. Обсяги ліцензії страховика можна буде змінювати: додавати додаткові класи та ризики в їх межах чи навпаки, звужувати обсяг власної ліцензії. Страхування буде ділитися на life (5 класів) та non-life (18 класів).

Істотна новинка для ринку – вимога щодо розкриття власності страховиків. Компаніям потрібно буде подати інформацію про структуру власності, а засновники та власники істотної участі мають підтвердити свій фінансовий і майновий стан.

Нові вимоги до платоспроможності страховиків допоможуть мати достатньо капіталу для виплат споживачам. Для цього регулятор планує імплементувати євродирективи Solvency I та Solvency II і контролювати виконання вимог щодо мінімального капіталу (Minimum Capital Requirements, MCR) та капіталу платоспроможності (Solvency Capital Requirements, SCR). Отже, процес переходу ринку страхування під нагляд і регулювання НБУ почався задовго до того, як весь небанківський сектор прокинувся з новим регулятором 01.07.2020.

Список літератури

1. «Делойт»: Потенційні наслідки від COVID-19 для страхового сектора. URL: <https://www2.deloitte.com/ru/ru/pages/financial-services/articles/2020/potentialimplications-covid-19-insurance-sector.html#> (дата звернення: 07.10.2021).

2. Прогноз розвитку InsurTech-сектора` 2020-2025. Аналіз найбільших М & А-угод в страхуванні. URL: <https://forinsurer.com/news/20/12/30/38970> (дата звернення: 08.10.2021).

3. COVID-19. Як пандемія змінила ринок страхування. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/covid-i-strahoviy-biznes-v-ukrajini-tendenciji-ta-prognoz-noviniukrajini-50116198.html> (дата звернення: 15.10.2021).

4. World insurance: riding out the 2020 pandemic storm. URL: <https://forinsurer.com/files/file00684.pdf> (дата звернення: 13.10.2021).

УДК 336

Західна О. Р.
к. е. н., доцент,
доцент кафедри
фінансового менеджменту,
Львівський національний університет
імені Івана Франка
Тишковець М. М.
студент,
Львівський національний університет
імені Івана Франка

ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МІСТ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЛЬВОВА)

Економічний та соціальний розвиток міст в Україні забезпечується коштом місцевих бюджетів, де особливу роль відіграє бюджет розвитку, який є складовою частиною спеціального фонду місцевих бюджетів.

Бюджет розвитку міського бюджету – це план утворення і використання коштів, що спрямовуються на реалізацію програм соціально-економічного розвитку міста, пов'язаних зі здійсненням інвестиційної та інноваційної діяльності [1].

Бюджет розвитку фінансує розширене відтворення усіх сфер діяльності на місцевому рівні. Його бюджетні пріоритети можуть змінюватися в залежності від того, як виконується поточний бюджет.

Відповідно до Статті 71 Бюджетного Кодексу України [2] надходження бюджету розвитку місцевих бюджетів включають:

1) дивіденди, нараховані на акції господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно Автономної Республіки Крим, комунальна власність;

2) плата за надання місцевих гарантій;

3) кошти від відчуження майна, що належить Автономній Республіці Крим, та майна, що перебуває в комунальній власності, кошти від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них;

4) 90 відсотків коштів від продажу земельних ділянок несільськогосподарського призначення або прав на них, що перебувають у державній власності до розмежування земель державної і комунальної власності (крім земельних ділянок несільськогосподарського призначення, що перебувають у державній власності, на яких розташовані об'єкти, що підлягають приватизації);

5) субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних програм;

б) кошти від повернення кредитів, які надавалися з відповідного бюджету до набрання чинності цим Кодексом, та відсотки, сплачені за користування ними;

7) місцеві запозичення, здійснені у порядку, визначеному цим Кодексом та іншими законами України;

8) кошти, які передаються з іншої частини місцевого бюджету за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради.

Нажаль у 2014 році були внесені зміни до Бюджетного Кодексу України, які виключили зі складу доходів місцевих бюджетів розвитку усі податкові надходження (єдиний податок та податок на майно) та передали їх до складу надходжень поточних бюджетів. Це сприяло зменшенню місцевих бюджетів розвитку на 70-90%, що вплинуло на кількість залучених від держави позик та трансфертів на розвиток міста.

Оскільки бюджет розвитку Львова з 2014 року формується лише за рахунок неподаткових надходжень, то його розмір є надзвичайно мізерним (рис. 1). І хоч ми бачимо, що бюджет розвитку зростає навіть без податкових надходжень, та все ж його розміри є не достатніми для повного забезпечення програм соціально-економічного розвитку міста.

Тому наразі було б доречно збільшити податкові надходження до бюджету розвитку міста за рахунок внесення до нього хоча б частини певного місцевого податку. Наприклад, якби єдиний податок було залишено як основний формуючий податок бюджету розвитку міста, то бюджет розвитку збільшився б щонайменше у 5

разів, а це в свою чергу дозволило б більше коштів використовувати на інноваційну та інвестиційну діяльність в процесі розвитку Львова.

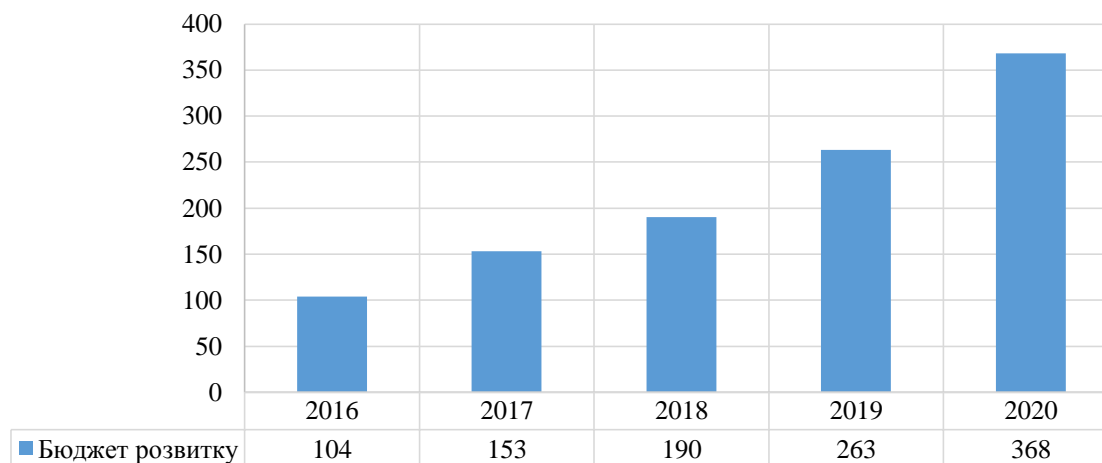

Рис. 1. Динаміка надходження коштів до бюджету розвитку м. Львова протягом 2016-2020 рр., млн. грн*

**Джерело: складено на основі [3]*

Отже, бюджет розвитку є реальним фінансовим інструментом забезпечення програми розвитку міст. Бюджет розвитку має стати основою для забезпечення стратегії і середньострокового планування органів місцевого самоврядування та формуватися на основі стратегічного плану розвитку міста і цільових програм. Такий підхід відповідає проголошеному в програмних документах курсу на посилення впливу фінансової, в тому числі бюджетної, політики на створення сприятливих умов для сталого економічного зростання, переходу до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку.

Список літератури

1. Стаття 55. Бюджет розвитку міського бюджету. *Луцька міська рада*: веб-сайт. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/stattia-55-biudzheth-rozvytku-miskoho-biudzhetu> (дата звернення 20.10.2021).

2. Бюджетний кодекс України від 01.01.2021 № 2456-VI (зі змінами та доповненнями). *ВРУ: законодавство України*: веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення 21.10.2021).

3. Бюджет міста. *Львівська міська рада*: веб-сайт. URL: <https://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv> (дата звернення 23.10.2021).

УДК 336.1

Іванків В. О.

студентка бакалаврату групи УФФ-42с,
Львівський національний університет
імені І. Франка,
Західна О. Р.
к. е. н., доцент,
Львівський національний університет
імені І. Франка

ЗНАЧЕННЯ МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В умовах децентралізації та передачі певних функції з державного рівня на місцевий зросла роль державної фінансової допомоги бюджетам нижчих рівнів, тобто міжбюджетних трансфертів.

Згідно зі статтею 2 Бюджетного кодексу України міжбюджетні трансферти – це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого [1].

Стаття 97 Бюджетного кодексу України [1] містить перелік трансфертів, які надаються з державного бюджету місцевим бюджетам, серед яких: базова (реверсна) дотація, субвенції на здійснення державних програм соціального захисту, додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів унаслідок надання пільг, встановлених державою, додаткова дотація на здійснення додаткових видатків, переданих з державного бюджету на утримання закладів освіти і охорони здоров'я, субвенція на виконання інвестиційних проєктів, освітня субвенція, медична субвенція та інші.

За допомогою міжбюджетних трансфертів здійснюється перерозподіл фінансових ресурсів від багатих до бідних бюджетів, забезпечуються джерелами доходів місцеві бюджети для виконання повноважень, як власних, так і делегованих, а також розподіл видатків відповідно до розподілу повноважень.

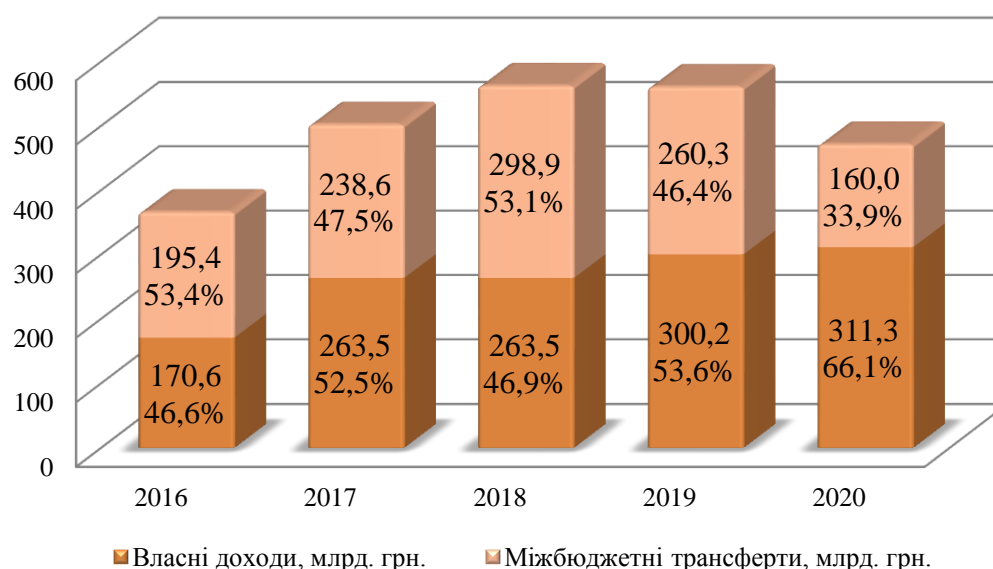

Рис.1. Структура доходів місцевих бюджетів 2016-2020 рр.

Джерело: складено автором на основі [2]

З рисунка 1 видно, що протягом аналізованого періоду міжбюджетні трансферти у деяких роках становили більше 50 % доходів місцевих бюджетів (у 2016 році – 195,4 млрд. грн., у 2018 році – 298,9 млрд. грн, що становить 53,4% і 53,1% відповідно). З цього можна зробити висновок, що міжбюджетні трансферти відіграють значну роль у виконанні органами місцевої влади свої функцій та повноважень. Варто зазначити, що значна частина трансфертів спрямовується на освітню та медичну субвенції, які у 2020 році становили 81,2 млрд. грн. та 14,6 млрд. грн. та у 2019 році 70,4 млрд. грн. та 56,1 млрд. грн. відповідно.

Ситуація значно змінилася у 2020 році: обсяг наданих трансфертів знизився на 100,3 млрд. грн.. Це пов'язано з тим, що у даному році з місцевих бюджетів не здійснювалися окремі видатки пов'язані з реалізацією державних програм соціального захисту, не надавалися субвенції на формування інфраструктури ОТГ, також зменшився обсяг медичної субвенції, на 41,5 млрд. грн. в порівнянні з 2019 роком, у зв'язку з продовженням медичної реформи і збільшення видатків за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення та іншим.

Безумовно у системі міжбюджетних трансфертів є проблеми. На нашу думку, основними з них є: безперервне реформування всіх сфер економіки, неефективне державне управління, політична та економічна криза, відсутність зацікавленості в органах місцевого самоврядування щодо акумулювання фінансових ресурсів тощо[3, с. 365]. Також негативною є тенденція щодо збільшення кількості видів субвенцій з кожним роком (2018 рік – 34 види, 2019 рік – 42 види та 2020 рік – 53 види), адже це не дає можливості формувати якісну та прогнозовану бюджетну політику.

Для вирішення зазначених проблем можна вжити таких заходів:

– зменшувати бюджетне вирівнювання за рахунок міжбюджетних трансфертів, з метою стимулювання органів місцевої влади до покращення їхнього фінансового стану;

– вдосконалити правове регулювання взаємовідносин між учасникам в процесі перерахування міжбюджетних трансфертів на місцевому рівні;

– запроваджувати прямі розрахунки за міжбюджетними трансфертами між державним бюджетом та бюджетами територіальних громад всіх рівнів та інші.

Підсумовуючи все вищезазначене можна зробити висновок, що міжбюджетні трансферти є важливою і доволі значною складовою доходів місцевих бюджетів, за рахунок яких органи місцевої влади виконують власні та делеговані повноваження та забезпечують захист населення та соціально-економічний розвиток території.

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08 лип. 2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

2. Виконання місцевих бюджетів за доходами. Державна казначейська служба України: [сайт]. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-miscevih-byudzhetiv-za-dohodami>.

3. Простебі Л. І. Міжбюджетні трансферти з державного бюджету до місцевих бюджетів: моніторинг та напрями вдосконалення. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 3(14). С. 360-366.

УДК 336.1

Круглякова В. В.

к. е. н.,
доцент кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,

Західна О. Р.

к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,

Біда М. С.

здобувач вищої освіти,
Львівський національний університет
імені Івана Франка

НАКОПИЧУВАЛЬНА СИСТЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день тема реформування системи пенсійного забезпечення в Україні набуває особливої актуальності, що зумовлено старінням населення, нестабільною економічною та політичною ситуаціями в країні. Солідарна пенсійна система, що діє в Україні, не здатна забезпечити навіть елементарні потреби вітчизняних пенсіонерів. На думку численних науковців та дослідників саме запровадження обов'язкового пенсійного страхування може посприяти значному наповненню фінансової бази пенсійної сфери і покращенню рівня життя людей пенсійного віку.

Середній рівень заробітної плати та пенсій в Україні в сучасних умовах є набагато нижчим, ніж в більшості європейських країн і аж ніяк не досягає рівня відповідних міжнародних соціальних стандартів. Так, мінімальна пенсія станом на 1 січня 2017 року становила 1 247 грн, а в 2021 у той самий період – 1 769 грн. Тобто за п'ять останніх років вона зросла на 522 грн.

Якщо аналізувати рівень мінімальної заробітної плати, то він зростав більшими темпами за останні п'ять років, ніж пенсії: мінімальна заробітна плата на початок 2017 року становила 3200 грн, а у 2021 – 6000 грн, що відповідає зростанню практично у 2 рази [1]. Це в свою чергу призвело до зниження коефіцієнта заміщення, який означає, що розмір пенсії українських пенсіонерів не заміщує середню заробітну плату працюючого населення навіть на третину.

Також, на даний момент існує велике навантаження на працездатне населення. Станом на 1 січня 2021 року в країні зареєстровано 11,1 млн пенсіонерів, в той час як працівників всього 14,8 млн, що означає, що одного пенсіонера забезпечує один працюючий [2]. Це вказує на низьку ефективність солідарної пенсійної системи, що діє зараз в Україні.

Більш ефективним способом пенсійного забезпечення вважається загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення. Відповідно до діючого пенсійного законодавства в Україні, загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне забезпечення полягає в тому, що частина внесків до Пенсійного фонду України буде спрямована в державний Накопичувальний пенсійний фонд України. Внески будуть мати персоніфікований характер і враховуватися на індивідуальних пенсійних рахунках, відповідно існуватиме можливість успадковувати ці збереження спадкоємцями. Кошти Накопичувального фонду будуть інвестуватися в економіку України з метою захисту їх від інфляції, одержання інвестиційного доходу, забезпечення потреб держави в джерелах фінансування довгострокових інвестиційних проектів, що сприятиме економічному зростанню країни. Займатися інвестиційною діяльністю будуть не пенсійні фонди самотужки, а окремі компанії з управління пенсійними активами. Компанія з управління активами буде здійснювати свою діяльність як професійний учасник фінансового ринку та обиратися за результатами конкурсу [3, с. 144].

Таким чином, запровадження загальнообов'язкового накопичувального пенсійного забезпечення дасть можливість:

– збільшити зацікавленість громадян та роботодавців до сплати пенсійних внесків;

– забезпечити національну економіку значними фінансовими ресурсами;

– успадковувати кошти, які будуть обліковані на персональному пенсійному накопичувальному рахунку;

– гідного пенсійного забезпечення в старості.

Список літератури

1. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua> .

2. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/> .

3. Бурденюк С. В. Перспективи розвитку накопичувального пенсійного забезпечення в Україні. *Інноваційна економіка*. 2020. № 5-6. С. 142-147.

Некраса Г. С.
студентка 3 курсу,
Університет державної
фіскальної служби України

ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

В умовах циклічності світових фінансово-економічних криз центральні банки повинні постійно коригувати власну політику враховуючи особливі обставини.

Національний банк, відповідно до Конституції України, як головний орган державного регулювання, у межах своїх повноважень здійснює комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на досягнення цілей монетарної політики та стійкого економічного зростання за забезпечення стратегічних цілей економічної політики. Основні засади грошово-кредитної політики Національний банк України почав офіційно оприлюднювати з 2002 року [1, с.53].

В Україні наразі немає єдиного надійного механізму, який би запобігав диспропорції грошово-кредитної галузі. Так, у 2000-х роках та на початку 2010-х років в Україні де-факто

використовувала політику таргетування обмінного курсу. Тобто коли курс національної валюти фіксувався на певному цільовому рівні, а заходи монетарної політики допомагали підтримувати таку ціль. На жаль, негативні наслідки відчула на собі економіка країни від цього підходу в довгостроковій перспективі, золотовалютних резервів просто не вистачило на подальшу підтримку курсу гривні в умовах накопичених економічних дисбалансів [2, с.80].

Варто зазначити, що лібералізація валютного курсу можлива лише в період стабільності, а не в кризовий період, як це відбувалось в Україні. Більше того, за умов кризових явищ запускається механізм девальвації національної валюти, що звужує можливості лібералізації.

Упродовж 2014 – 2015 рр. «пріоритетною метою грошово-кредитної політики» НБУ було «досягнення та підтримка цінової стабільності в державі», що вимірювалася індексом споживчих цін у межах 3–5% на рік [1, с.53].

Протягом 2016-2019 років Національний банк дотримувався жорсткої монетарної політики. Про це свідчить й рівень монетизації економіки, що скоротився у нашій країні на 10 відсоткових пунктів – з 46,2% до ВВП у 2016 р. до 36,1% у 2019 р. Якщо ж провести аналіз відношення монетарної бази до ВВП, то можна дійти висновку про те, що в Україні вказаний показник у 2015 – 2019 рр. зменшився з 20% до 11% [3, с.99]. Зосередженість Національного банку на досягненні інфляційної цілі будь-якою ціною значною мірою обумовили втрати темпів економічного зростання в Україні у зазначеному вище періоді.

У 2020 р. основними пріоритетами монетарної політики також було визначено «досягнення та забезпечення цінової стабільності» через «використання монетарного режиму інфляційного таргетування, який водночас сприяє забезпеченню стійких темпів приросту ВВП».

Проте світова пандемія COVID-19 похитнула сформовану стабільність на грошовому ринку: через карантин і паніку серед населення наприкінці прослідковувався шок у вигляді ситуативного послаблення гривні та ажіотажного підвищення попиту на окремі товари упродовж перших тижнів карантину (березень-квітень

2020 р.). Однак завдяки очищенню банківської системи, фіскальній консолідації, плаваючому курсу та більш дієвій монетарній політиці така ситуація виявилася короткостроковою.

Наразі, в Україні досі існує ціла низка макрофінансових проблем, які посилюються світовою кризою, пов'язаною із поширенням COVID 19. Фінансова система перебуває в умовах цілого ряду ризиків. Водночас виважена монетарна політика, а також досвід попередніх років допоможуть Національному банку України, уряду та не допустити вкрай негативного сценарію розвитку економіки. Відповідно до основних засад монетарної політики до 2022 року Нацбанк продовжить:

- проводити політику таргетування інфляції для досягнення та забезпечення цінової стабільності;

- підтримувати темпи приросту цін у середньостроковій перспективі на рівні 5% із допустимим діапазоном відхилень 1 в.п.;

- застосовувати облікову ставку як основний інструмент монетарної політики. У разі потреби центробанк може використовувати й інші інструменти грошово-кредитної політики, передбачені законом «Про НБУ»;

- дотримуватися режиму плаваючого курсоутворення та не таргетуватиме досягнення певного рівня або діапазону обмінного курсу.

Отже, монетарна політика України є постійним та важливим інструментом регулювання економіки. Підвищення її дієвості та ефективності позитивно впливає на соціально-економічне становище країни загалом та дасть змогу подолати сучасний кризовий стан фінансової системи, спричинений пандемією.

Список літератури

1. Григоришин Н.О. Сучасні тенденції та інструменти монетарної політики в Україні. Гроші, фінанси і кредит. Том 31 (70). № 3. 2020. С. 52-58.

2. Сегеда Л.М. Актуальні проблеми діяльності Національного банку України як основного провідника монетарної політики. 2017. Вип. 24 (2). С. 78-82.

3. Штань М.В. Монетарна політика за умов розвитку глобальної кризи 2020 р. Економіка та держава. № 6. 2020. С. 98-10

УДК 336.77:338.432

Томашук І. О.

аспірантка

Національний науковий центр

«Інститут аграрної економіки»

АКТУАЛІЗАЦІЯ ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ АСПЕКТІВ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кредитну систему уявляють як сукупність кредитно-фінансових установ, які виконують функції обслуговування всієї сфери кредитних відносин. Сукупність інститутів кредитування охоплює формальні, закріплені в праві, та неформальні, обумовлені в нормах і правилах поведінки, інститути, що забезпечують упорядковану взаємодію економічних суб'єктів на ринку запозичених ресурсів [3].

Більшість дослідників фокусує сутність кредитної системи на сукупності кредитно-розрахункових і платіжних відносин, які базуються на певних формах і методах кредитування та відповідній сукупності кредитно-фінансових інститутів, які акумулюють вільні грошові кошти та направляють їх господарюючим суб'єктам, населенню [2; 3; 5].

У якості основних кредиторів аграрного сектору економіки виділимо: комерційні банки, кредитні кооперативи та спілки, державні банки, державні сільськогосподарські банки, лізингові компанії, кооперативні банки та інші фінансово-кредитні установи. Категорію небанківських кредитно-фінансових інститутів представляють інвестиційні та різноманітні фінансові компанії, пенсійні фонди, біржі, страхові компанії, ощадні установи.

Встановлений законодавчо-правовою системою, що регулює банківську діяльність, алгоритмізований характер взаємовідносин та взаємодій між кредитором і позичальником визначає певну організаційно-економічну спрямованість колективної та індивідуальної діяльності суб'єктів кредитування. Реалізація кредитних відносин між позичальником та кредитором передбачає появу цілого переліку зобов'язань та їх документального закріплення у вигляді відповідного кредитного договору, у якому

фіксуються двосторонні зобов'язання банку, як кредитора, та аграрного підприємства, як позичальника, щодо надання та повернення суми запозичених коштів у зазначеному розмірі та у встановлені терміни.

Таким чином, кредитні відносини в аграрному секторі економіки можна представити як інституційну систему взаємодії банків та аграрних підприємств, функціонування якої передбачає мінімізацію трансакційних витрат, включно з витратами на укладання контракту, витратами специфікації та захисту прав власності [3].

«Основним призначенням кредитного механізму є організація процесу кредитування, який набуває певної спрямованості та цільових орієнтирів у зв'язку з функціонуванням останнього; кредитний механізм включає в себе не тільки процес кредитування, а й дії суб'єктів управління в особі держави та її органів, які через економічні та управлінські методи та важелі впливають на реалізацію кредитних відносин. Ефективне функціонування кредитного механізму, який підпорядковує інструменти, важелі та методи впливу на процес кредитування, залежить від повноти забезпечення економічних інтересів суб'єктів кредитних відносин; забезпечуючи реалізацію процесу кредитування» [4].

В результаті систематизації теоретичних міркувань сучасних дослідників щодо сутності та структурно-елементної наповненості категорії кредитного механізму та врахування специфіки та особливостей аграрного виробництва вважаємо за доцільне представити сутність кредитного механізму АПК як системи форм, методів, інструментів та засобів регулювання та управління економічними відносинами стосовно процесу передачі банками у тимчасове користування аграрним підприємствам капіталу у грошовій, грошово-натуральній формі на умовах зворотності, строковості, платності.

Фінансове забезпечення кредитного механізму визначає не тільки характеристики фінансових ресурсів, що використовує установа (установи), а й їх структурне співвідношення. Саме ґрунтуючись на структурному співвідношенні джерел фінансових ресурсів банку та виходячи із внутрішнього нормативно-методичного забезпечення, внутрішньобанківський менеджмент

формує організаційно-економічне забезпечення, яке включає в себе систему лімітів та нормативів, інструменти структурування кредиту та способи регулювання рівня ризику [6].

Організаційно-економічний зміст кредитного процесу пов'язаний зі створенням кредитної політики, проведенням обслуговування клієнтів щодо позики, розрахунком рейтингу виданих кредитів і оцінки кредитного портфеля банку, проведенням контролю за умовами позикової угоди, формулюванням порядку прийняття ухвали, розроблюванням принципів оформлення кредитної угоди, грамотним юридичним супроводом наданої позики.

Активация та здійснення кредитного процесу має дуалістичний характер. З боку аграрного підприємства – це обґрунтована, документально підтверджена потреба у позиці, а з боку банківської установи – організаційно-економічний механізм реалізації її кредитної політики та встановлена процедура щодо надання, супроводження, моніторингу, управління та аналізу кредитних операцій.

Безсумнівно об'єктивною реальністю є наявність певної специфіки кредитної політики банку по відношенню до підприємств-позичальників аграрного сектору економіки. Враховуючи негативний вплив кризи і гостру необхідність у збільшенні обсягів інвестицій в аграрне виробництво, а також скорочення кредитних можливостей банківського сектору, актуальним є визначення пріоритетних напрямів сучасної кредитної політики банків щодо господарських суб'єктів аграрного сектору.

Підвищення фінансової стійкості функціонування аграрного виробництва неможливе без обґрунтованої системи державної підтримки, направленої на мобілізацію використання наявного виробничого потенціалу. Серед заходів з її реалізації в умовах нестабільності, що виникли в аграрному виробництві, і за відсутності рівноправних взаємовигідних відносин між виробниками аграрної продукції та промисловістю на перше місце справедливо відносять кредитування та субсидювання [7].

Невід'ємним складовим механізмом підтримки аграрного виробництва є спеціальний режим кредитування, який введено в дію з 2000 року шляхом часткової компенсації з державного бюджету відсоткової ставки за кредитами банків сільськогосподарськими

товаровиробниками та іншими підприємствами агропромислового комплексу. Цей механізм спрямований на забезпечення та стимулювання грошового кредитування та поліпшення умов надання позик аграрним виробникам.

Головним пріоритетом організації кредитування аграрних підприємств має бути створення сприятливих умов для розвитку всіх сфер і галузей національної аграрної економіки. Отже, механізм кредитування має бути побудовано таким чином, щоб стимулювати покращення кінцевих результатів господарської діяльності вітчизняних аграріїв.

Список літератури

1. Бондарук Т. Г., Лукашук М. В. Особливості та перспективи банківського кредитування сільського господарства на сучасному етапі розвитку економіки України. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2020. № 3. С. 84–92.

2. Гудзь О. Є. Модернізація банківської кредитної політики при обслуговуванні агроформувань. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. 2012. Вип. 126. С. 10-18.

3. Гулая А.С. Роль институциональной среды в кредитовании аграрного сектора экономики. Бизнес-Информ. 2015. № 10. С.220-225.

4. Гуцал І. С. Банківське кредитування суб'єктів ринку в трансформаційній економіці України (питання теорії, методики, практики). Львів, 2014. 244с.

5. Непочатенко О. О., Бечко П.К. Финансово-кредитный механизм в системе кредитования сельскохозяйственных предприятий. Актуальные проблемы экономики и управления. 2014. № 1. С. 30-39.

6. Синяєва Л. В., Радченко Н.В. Механізм кредитування суб'єктів господарювання аграрного сектору в Україні. Монографія. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2018. 220 с.

7. Фурман І.В., Максименко Н.В., Гмиря В.П. Фінансово-кредитне забезпечення та податкова політика. Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2019. № 7. С. 88-99.

УДК 369.04

Пасєка В. Р.

студентка бакалаврату групи УФФ-42с,
Львівський національний університет
імені І. Франка,

Бардін О. І.

старший викладач кафедри,
Львівський національний університет
імені І. Франка

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Здоров'я населення є найважливішою показником рівня соціально-економічного розвитку країни та відноситься до невід'ємних елементів трудового потенціалу суспільства. Показники здоров'я населення знаходяться в прямій залежності від стану національної охорони здоров'я, на процес функціонування якого в значній мірі впливає існуюча система фінансового забезпечення.

Медичне страхування є формою соціального захисту населення щодо охорони здоров'я, воно пов'язане з компенсацією витрат громадян на медичне обслуговування.

Право на медичне страхування закріплено у Статті 49 Конституції України: «Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм» [1].

Основні завданнями медичного страхування полягають у: посередницькій діяльності по організації та фінансуванню страхових програм по наданню медичної допомоги населенню; контролі за обсягом та якістю по виконанню страхових медичних програм по лікувально-профілактичним, соціальним закладами і окремим приватними лікарями; розрахунку з медичними, соціальними установами та приватними лікарями по виконаній роботі згідно з

угодою через страхові фонди, які сформовані за рахунок грошових внесків підприємств, закладів, організацій, громадян та інші.

Основною проблемою у питання управління медичною галуззю, а з іншого – фінансове забезпечення страхової медицини. Питання фінансове забезпечення важливіше, оскільки пов'язане з управлінням фінансовими ресурсами, які плануються на утримання охорони здоров'я в бюджетах.

У сфері медичного обслуговування є невідповідність між існуючими потребами та обсягами коштів, що спрямовуються на фінансування цієї галузі з офіційних джерел. Такі проблеми сприяють корупційним діям, розвитку тіньової економіки. Діюча система медичного забезпечення в Україні перебуває у фінансовій кризі, що характеризується нерівномірним розподілом ресурсів у системі, низьким рівнем розвитку надання первинної медичної допомоги, низькою часткою видатків на охорону здоров'я по відношенню до ВВП (До 3.5% – 4.5%) [3].

Медичне страхування поділяється за формами на обов'язкове медичне страхування (ОМС) і добровільне медичне страхування (ДМС). Вирішальна роль у реформуванні системи охорони здоров'я України належить переходу до обов'язкового медичного страхування.

В Україні відповідного законодавства про обов'язкове медичне страхування поки що немає, хоча в Законі України «Про страхування» медичне страхування назване першим у переліку обов'язкових видів його загалом [2]. Затримки зі впровадження системи обов'язкового медичного страхування можна пояснити складністю і невирішеністю багатьох питань щодо механізмів її впровадження, ризиком нестачі коштів у Фонді соціального страхування на покриття витрат, а також можливих соціальних і економічних наслідків.

Ураховуючи сучасний стан фінансування системи охорони здоров'я в Україні, запровадження обов'язкового медичного страхування є неминучим. Перехід до обов'язкового соціального медичного страхування в Україні є єдиним засобом поліпшення ситуації з охорони здоров'я громадян, що перевірено світовим досвідом і сприятиме підвищенню якості, доступності та

своєчасності надання медичної допомоги населенню [4]. Система обов'язкового страхування найближчим часом є не просто способом організації системи охорони здоров'я, а життєвою необхідністю відновлення медичної галузі.

Отже підсумуючи вищенаведене, для забезпечення належного розвитку медичного страхування в Україні необхідним є ввести загальнообов'язкове державне медичного страхування та збереження при цьому в якості конкурентного середовища добровільне медичне страхування; забезпечити умови для подальшого розвитку добровільного медичного страхування, яке може доповнювати обов'язкове медичне страхування. Надалі це дозволить забезпечити надання якісних медичних послуг населенню понад гарантований державою мінімум, підвищити зацікавленість роботодавців щодо збереження здоров'я своїх працівників та закріпити в законодавстві економічні закони щодо стимулювання такої зацікавленості.

Список літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 26.10.2021)

2. Закон України «Про страхування» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 26.10.2021)

3. Кондрат І. Ю. Проблеми запровадження та перспективи розвитку обов'язкового медичного страхування в Україні// Науковий вісник НЛТУ України. - 2009. - Вип.19.

4. Болдова А. А., Мойко В. Й. Особливості медичного страхування в Україні // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – № 2. – 2012. – С. 33–39

СЕКЦІЯ 21

SECTION 21

**ІСТОРИЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА,
ФІЛОСОФІЯ ПРАВА
HISTORY AND THEORY OF STATE AND LAW,
PHILOSOPHY OF LAW**

УДК 34-340

Maksurov A. A.

Candidate of Law, Lecturer, Department of
Theory and History of State and Law,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

**COORDINATING LEGAL TECHNOLOGY
IN SOCIAL LAW MONACO**

Coordination legal technology is widely used in social law in Monaco.

In the last decade, there has been an increased interest, both among scientists and practitioners, in the category of «coordination». This attention is not accidental. It is the phenomenon of coordination that makes it possible to solve seemingly insoluble problems, to remove significant contradictions that objectively arise between people in the process of their daily activities.

From the very concept of coordination comes its focus on a specific result, and the result here can only be an increase in the effectiveness of coordinated actions and efforts. By the way, the modern level of socio-psychological development of the problems of joint activity allows us to name coordination of general and private actions as its distinctive features. It is interesting to consider how effective interdepartmental coordination in national legislation is in our case.

Here is an example: «Monaco was elected to the United Nations Programming Coordinating Board (PCB) on HIV / AIDS (UNAIDS) for 2016 at the meeting of the Economic and Social Council (ECOSOC) held on November 12, 2015 in New York. This nomination confirms the commitment of the Principality to the UNAIDS joint program since the program was launched in 1996. Monaco helps fund UNAIDS activities

through voluntary contributions and in 2007 signed a framework cooperation agreement with the Program. In addition, the commitment of H.S.H. Princess Stephanie for AIDS is internationally recognized. Princess Stephanie has been UNAIDS Ambassador since 2006 and President of the Monaco AIDS Group since 2004. PCB acts as the governing coordinating body for all programmatic issues related to policy, strategy, finance, monitoring and evaluation of UNAIDS. The work of this Council is critical and offers means to strengthen the response to this disease, which affects all continents. PCB is made up of 22 elected Member States with equitable geographical representation, as well as representatives from UN Cosponsorship Agencies and NGOs working on HIV / AIDS. The Principality, as a member of the Western European and Other Countries Group (WEDG), will represent the territory consisting of Germany, France and the Principality of Liechtenstein, as it was in 2008 and 2011» [1].

A different situation: «the delegation of Monaco, led by Ms. Carol Lanteri (Permanent Representative of Monaco to the United Nations Office at Geneva), took part in the 39th session of the UNAIDS Program Coordinating Board (PCB), which was held in Geneva from 6 to 8 December. Joint United Nations Program on HIV / AIDS. UNAIDS brings together 11 United Nations agencies and includes international cooperation and coordination to end the AIDS epidemic by 2030, as part of the Sustainable Governance Goals.

PCB, which meets twice a year, is the governing body of UNAIDS. It is composed of 22 elected Member States, representatives of the UN Cosponsors and civil society. As a member of the Board, the Principality represented its regional area, which includes Germany, France and the Principality of Liechtenstein, both in 2008 and 2011. Much of the discussion focused on the financial crisis currently undergoing UNAIDS and the efforts being made to revitalize the Joint Program to strengthen cohesion, transparency and effectiveness in the AIDS response. Notable progress has been made in this regard, especially with regard to access to treatment. However, progress has been uneven, the number of new infections in some parts of the world is almost flat, especially in Eastern Europe, and the risk of HIV infection is particularly high for young

women. Once again, the Principality of Monaco has emphasized the importance of preventive and coordinated measures, which are the only way to stop the spread of the epidemic» [2].

Here is another example (News of theme «Social Affairs and Health», 18 May 2012 NEWS FLASH): «There was a concert in Qietüdine (residence), staged by students of the Reynier Academy. This event was the result of a coordinated partnership between the Rainier Academy and the Cap Fleuri and Qietudine residences, which was founded in 2010. As the director of the residence, Laura Suntory, noted, «These intercultural art and cultural projects allow for social interaction and coordination based on music. Students and their teachers bring inspiration of youth and fresh air. Seniors encourage them in their musical training». To date, since this partnership was formed, about twenty events, concerts and auditions have been organized at the A Qietüdine Residence» [3].

List of sources

1. Official communication of the Government of Monaco // <http://www.legimonaco.mc/305/legismclois.nsf/ViewCode/7435D629E9F28C74C125773F002A35C1!OpenDocument>

2. Official communication of the Government of Monaco // [http://en.service-public-entreprises.gouv.mc/monaco/search/\(SearchText\)/coordinate](http://en.service-public-entreprises.gouv.mc/monaco/search/(SearchText)/coordinate)

3. News of theme «Social Affairs and Health», 18 May 2012 NEWS FLASH // [http://en.service-public-entreprises.gouv.mc/monaco/search/\(SearchText\)/coordinate](http://en.service-public-entreprises.gouv.mc/monaco/search/(SearchText)/coordinate)

СЕКЦІЯ 22 ||| **КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО, МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО**
SECTION 22 ||| **CONSTITUTIONAL LAW, MUNICIPAL LAW, PUBLIC INTERNATIONAL LAW**

УДК 347.73

Ленчук А. С.

студентка 2 курсу

факультету управління та економіки,

спеціальність Публічне управління

та адміністрування,

Хмельницький університет управління

та права імені Леоніда Юзькова,

Рижук І. В.

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри конституційного,

адміністративного та фінансового права,

Хмельницький університет управління

та права імені Леоніда Юзькова

**АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Протягом досить тривалого часу значна увага вчених, посадових осіб органів публічної влади приділяється самодостатності та фінансовій незалежності місцевого самоврядування. Питання, які пов'язані з матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування, є актуальними не лише для органів держави та місцевого самоврядування, науковців, а й для громадян, які є членами територіальних громад.

Фінансова основа місцевого самоврядування – це доходи (надходження) місцевих бюджетів та інші кошти. В статті 142 Конституції України закріплено, що матеріальною й фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме, нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що

є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних й обласних рад. Тим самим визнано територіальні громади суб'єктами власності щодо чітко окресленого переліку майнових об'єктів [1].

Доходи місцевих бюджетів перебувають у комунальній власності відповідної територіальної громади. Як ми бачимо з наведеної норми Конституції України, окрім доходів місцевих бюджетів, до фінансової основи місцевого самоврядування також віднесено «інші кошти». Проте в законодавстві не визначено, що саме відноситься до таких «інших коштів».

С. Острович до них пропонує зараховувати позабюджетні та валютні кошти органів місцевого самоврядування [2]. Існує інший підхід до досліджуваного поняття: його визначають як різноманітні майнові та немайнові права, зокрема на доходи бюджетів та інші кошти, які призначені для задоволення місцевого публічного інтересу [3, с. 2]. До таких прав відносять право власності на кошти, які мобілізуються до місцевих бюджетів як власні надходження та виступають об'єктами права власності територіальних громад, а також права на кошти, що передаються до місцевого бюджету в порядку міжбюджетних трансферів з Державного бюджету України.

Важливим є закріплення на рівні закону певного балансу між майновими правами та гарантування права власності територіальних громад на значну частку коштів місцевих бюджетів, забезпечення фінансової самостійності органів місцевого самоврядування задля унеможливлення їх перетворення на суб'єктів, наділених виключно делегованими повноваженнями держави. В такому випадку буде порушено принцип реальності місцевого самоврядування, оскільки зменшення власних надходжень при збільшенні обсягу коштів держави, що надаються на реалізацію делегованих повноважень, може призвести до нівелювання місцевого самоврядування як права територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення та посилення підпорядкування державним органам та їх фінансової залежності від держави.

У зв'язку з відсутністю в Україні розроблених нормативно закріплених положень фінансового забезпечення існуючих державних соціальних стандартів і, відповідно, неможливістю визначити мінімального бюджетного забезпечення, видаткова частина місцевих бюджетів на цей час формується за галузевим принципом на формульній основі, на основі галузевих фінансових нормативів бюджетної забезпеченості на одного мешканця або споживача соціальних послуг із коригуючими коефіцієнтами, що враховують відмінності у вартості надання соціальних послуг різними адміністративно-територіальними одиницями. Отже, розрахункові показники видатків на надання соціально-культурних послуг не враховують стану бюджетних закладів, які надають ці послуги, особливостей їх утримання, коштів на поточні видатки з утримання, ремонту та придбання обладнання [4].

Сучасний фінансовий стан нашої держави характеризується недостатністю фінансових ресурсів як в цілому в державі так й в територіальних громадах, при тому що завдання, які поставлені перед ними, лише збільшуються, а відповідальність перед громадянами посилюється. У цьому аспекті стабільність надходження до них фінансових ресурсів має пріоритетне значення, оскільки є необхідною передумовою успішного вирішення ними питань щодо забезпечення потреб громадян та виконання покладених на органи держави та місцевого самоврядування завдань.

Отже, фінансовою основою місцевого самоврядування є закріплене на рівні Конституції України та законів право територіальних громад виступати публічним власником фінансових ресурсів, що мобілізуються до місцевих бюджетів як власні надходження, призначені задовольняти інтереси відповідної територіальної громади, за допомогою яких реалізуються завдання та функції місцевого самоврядування. Право ж одержувати фінансову підтримку від держави можна розглядати лише як окрему гарантію фінансового забезпечення місцевого самоврядування, в тому числі в частині виконання делегованих повноважень. А головним фінансовим ресурсом місцевої громади є її бюджет, в якому акумулюються доходи й визначаються видатки певної території.

Список літератури

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Острович С. Е. Доктринальні підходи до визначення матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування. URL: <http://radnuk.info/statti/561-samovryad/15141-2011-01-21-08-05-44.html>.
3. Бадида М. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів бюджету міста. Ринок цінних паперів України. 2007. 25 с.
4. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство. 2016. 80 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/81/Miscevesamovryaduvannya.pdf>

СЕКЦІЯ 23 ||| **ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО**
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
SECTION 23 ||| **LABOUR LAW AND SOCIAL SECURITY LAW**

Удовиченко Т. С.
студентка 4 курсу 3 групи
слідчо-криміналістичного інституту
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ПРАВО НА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СИСТЕМІ КОНСТИТУЦІЙНИХ ГАРАНТІЙ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У АЗІЙСЬКИХ КРАЇНАХ

Право на соціальне забезпечення є основоположним в системі конституційних гарантій прав людини і громадянина. Вперше дане право було закріплене 16 грудня 1966 року в спеціальному Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права. Воно визнане багатьма країнами світу, закріплене в їх Конституціях,

проте має різні способи реалізації та відіграє різну роль в системах прав та свобод.

Актуальність даної теми присвячена дослідженню шляхів реалізації соціальних прав людини і громадянина в інших країнах; аналізу проблеми забезпечення права людини і громадянина на соціальний захист в країнах Азії.

Серед науковців, які цікавились даною проблематикою, можна виділити: Н. Б. Болотіна, В. В. Веннікову, Б. І. Сташків, С. М. Прилипко, С. М. Синчук, О. Е. Мачульську, Ж. А. Горбачову, К. Н. Гусова, М. Л. Захарова, Є. Г. Тучкову та ін.

Міжнародно-правові доктрини вимагають реалізацію права на соціальний захист у відповідності до певних стандартів, які діють і для країн Азії.

Міжнародно правові стандарти права на соціальний захист – це закріплені у міжнародних актах і документах принципи та норми, які фіксують мінімально необхідний або бажаний зміст і обсяг соціальних прав людини, зумовлювані досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держави щодо їх забезпечення, охорони й захисту та передбачають за їх порушення санкції політико-юридичного та політичного характеру [1].

Поряд з міжнародними стандартами існують також й національні, які закріплюються в законодавстві конкретної країни.

Національні системи соціального забезпечення країн Азії значно відрізняються одна від одної за сферою охоплення в силу економічних, політичних і соціальних причин, культурних традицій. В цілому вони менш розвинені в порівнянні з системами інших країн з аналогічними рівнем економічного розвитку. Пенсії по старості, по інвалідності та у разі втрати годувальника виплачуються з накопичувальних фондів у вигляді одноразової суми. Системи медичного страхування не покривають вартості медичної допомоги, яка оплачується також самими пацієнтами.

У більшості країн роботодавці несуть цивільно-правову відповідальність за нещасні випадки на виробництві, що робить

процедуру відшкодування досить складною. Розміри допомоги по хвороби, вагітності та пологах є низькими, їх виплата, як правило, покладено на роботодавців і не входить в державну систему соціального страхування. Страхування на випадок безробіття існує лише в декількох країнах регіону. Допомога багатодітним сім'ям також не входять до державної системи соціального забезпечення.

У багатьох країнах відсутня обов'язкове пенсійне страхування. Це пояснюється тим, що в колишніх англійських колоніях існують накопичувальні фонди з обов'язковим охопленням працівників приватного сектора, які не пропонують довічних пенсій. А як свідчить практика, накопичувальний фонд дуже складно перетворити в обов'язкове пенсійне страхування солідарного характеру [4].

У країнах, які схильні до англійської впливу, діють пенсійні системи, які поширюються як на найманих працівників, так і в певній мірі на самозайнятих осіб (В'єтнам, Корея, Філіппіни). У Пакистані, незважаючи ні тісні зв'язки з Англією, в 70-х рр. ХХ ст. була створена система пенсійного страхування з встановленими виплатами. Через 50 років після звільнення від колоніальної залежності аналогічна система з'явилася і в Індії.

Пенсійні системи розрізняються не тільки в різних країнах, але і в межах найбільшої країни регіону – Китаю. В останнє десятиліття ХХ в. виникли великі відмінності між пенсійними системами різних провінцій і міст Китаю, хоча в останні роки уряд визнав необхідність їх консолідації в єдину загальнонаціональну систему [5].

У багатьох країнах держава дозволяє самозайнятою громадянам добровільний вступ в систему обов'язкового пенсійного страхування, але на практиці вони рідко ним користуються. Навіть в тих країнах, де участь у пенсійному страхуванні є обов'язковим, багато самозайняті громадяни ухиляються від сплати внесків [6].

У В'єтнамі деякі категорії самозайнятих працівників (кооператори, сільськогосподарські працівники та ін.) Створили професійні пенсійні системи за підтримки уряду.

Отже, дослідження даної проблеми в країнах Азії показує, що політичне та економічне становище держави суттєво впливає на процес реалізації права на соціальне забезпечення. Ефективність реалізації соціальних прав насамперед залежить від рівня економічного розвитку держави та стану державного бюджету. Саме розмір відповідних бюджетних виплат, а не сам факт їх наявності, є визначальним індикатором існування чи відсутності в реальності соціальних прав. Незважаючи на всі негаразди, країни Азії вже вийшли на шлях приближення до міжнародних стандартів реалізації соціальних прав людини та громадянина.

Список літератури

1. Веннікова В.В. Міжнародно-правові стандарти як підґрунтя гарантії конституційного права на соціальний захист. Актуальні проблеми трудового права і права соціального забезпечення: матер. V Міжнар. наук.-практ. конф., Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2013. С. 528–531

2. Скуратівський В., Попова Т. Вплив соціальної сфери на процес соціального залучення: проблеми державного регулювання // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2015. – № 5. – С. 107-110

3. Рудик В. А. Щодо питання про конституційні гарантії права людини на соціальний захист / В. А. Рудик // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 6. – С. 25-28.

4. Schulz J. H. Ageing in Asia: The Growing Need for Social Protection. Bangkok, 1997. P. 26.

5. Petersen C. Bridging the Gap: The Role of Regional and National Human Rights Institutions in the Asia Pacific / C. Petersen // Asian-Pacific Law & Policy Journal. – 2011. – Vol. 13/1. – P. 174–209.

6. Байков А. Сравнительная интеграция. Практика и модели интеграции в зарубежной Европе и Тихоокеанской Азии / А. Байков; отв. ред. А. Богатуров. – М. :Аспект Пресс, 2012. – 256 с.

СЕКЦІЯ 24

SECTION 24

**ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ ТА
АГРАРНЕ ПРАВО
ENVIRONMENTAL, LAND AND
AGRARIAN LAW**

Логойко О. О.

студентка 4 курсу

Інституту прокуратури та

кримінальної юстиції

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

МІЖНАРОДНЕ ІНВЕСТИЦІЙНЕ ПРАВО ТА ЕКОЛОГІЯ

Світова економіка серйозно змінилася за останні 50 років. Темпи розвитку світової економіки рік від року зростають. Перш за все, збільшення економічної діяльності людини обумовлено більш ніж дворазовим зростанням населення Землі.

За оцінками економістів, світовий дохід на душу населення подвоїться до 2035 р. За ці роки світова економіка стала більш інтегрованою завдяки впливу трьох ключових факторів:

а) випереджаючі темпи розвитку інформаційних технологій і всіх видів комунікацій;

б) зниження торгових бар'єрів;

в) збільшення транскордонного руху капіталів.

Однак таке бурхливе глобальний економічний розвиток, на жаль, негативно, навіть катастрофічно впливає на стан навколишнього середовища. Надзвичайна ситуація складається навколо основних екологічних проблем, що ставлять під загрозу саме життя на планеті Земля: стрімке обезсилення планети, зникнення біологічних видів, глобальне потепління, забруднення атмосфери, руйнування озонового шару, хижацьке винищення морських біологічних ресурсів.

Однією з головних цілей Світової організації торгівлі, сформульованих в Преамбулі Марракешської угоди 1994 р є сприяння захисту та збереження навколишнього середовища. При

цьому повинні враховуватися відповідні потреби і інтереси, пов'язані з неоднаковим рівнем економічного розвитку держав.

З урахуванням поставленої мети питання охорони навколишнього середовища були включені до порядку денного Дохського раунду багатосторонніх торгових переговорів, що відкрилися для держав, що беруть участь в СОТ, в 2001 р

По-перше, переговори були покликані встановити правовий зв'язок між нормами і правилами СОТ і положеннями міжнародних екологічних конвенцій.

По-друге, шляхом переговорів можуть бути намічені конкретні кроки по взаємодії СОТ з робочими органами міжнародних екологічних конвенцій для вдосконалення механізмів захисту довкілля.

По-третє, за допомогою переговорів необхідно знизити тарифні і нетарифні бар'єри в торгівлі екологічно чистими товарами і послугами.

Сучасні міжнародні інвестиційні угоди теж повинні включати положення, що забезпечують захист навколишнього середовища. На даний момент вже можна говорити про сформовану певної договірної тенденції. Звичайно, правозастосування не позбавлене сьогодні деяких проблем і недоліків, усунення яких буде, мабуть, здійснюватися за допомогою розвитку арбітражної практики.

Зокрема, ст. 20 Генеральної угоди з тарифів торгівлі залишає за державами право вживати необхідних заходів, спрямовані на захист життя і здоров'я людини, захист флори і фауни. Сучасні інвестиційні угоди включають зобов'язання держав щодо забезпечення виконання більш високих екологічних стандартів.

Так, ст. 19 Договору до Енергетичної хартії закріплює обов'язок держав - учасників договору прагнути вживати запобіжних заходів з метою запобігання або зведення до мінімуму деградації навколишнього середовища.

В даний час спостерігається надзвичайна активність держав в галузі укладення двосторонніх інвестиційних договорів. Країни, що розвиваються, прагнучи залучити в свою національну економіку прямі капіталовкладення, шляхом укладення подібних угод надають правові гарантії безпеки інвесторам і їх інвестиціям.

Господарська діяльність на території України, до якої залучаються іноземні інвестиції, спирається на національні екологічні стандарти. Закон України «Про стандартизацію» визначає екологічний стандарт, як документ, розроблений на основі консенсусу та затверджений уповноваженим органом, що встановлює призначені для загального і багаторазового використання правила, інструкції або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, включаючи продукцію, процеси або послуги. Екологічні стандарти встановлюються державою з метою захисту навколишнього середовища від негативних впливів господарської діяльності, в тому числі й інвестиційної діяльності. Метою стандартизації в Україні є забезпечення раціонального використання природних ресурсів, відповідності об'єктів стандартизації їх функціональному призначенню, інформування споживачів про якість продукції, процесів та послуг, підтримка розвитку міжнародної конкурентоспроможності продукції та торгівлі товарами і послугами. Екологічні стандарти відрізняються своїм різноманіттям [11].

В Україні до іноземних інвестицій застосовується національний режим, хоча доцільніше було б у рамках лібералізації інвестиційної діяльності у сфері екологічної економіки застосувати спеціальний режим для впровадження «зелених» інвестицій. Це дозволить зробити «зелені» ринки України більш привабливішими для іноземних інвесторів. Урахування екологічної складової у міжнародних угодах дозволяє створити міжнародно-правові механізми, що спонукають інвесторів враховувати екологічні стандарти та екологічні чинники при впровадженні інвестиційних проектів на території приймаючої країни

Незважаючи на те що на сьогоднішній день, укладення двостороннього інвестиційного угоди є практично єдиним способом регулювання міждержавних відносин в області інвестицій, маймовірно, що практика держав призведе до створення будь-яких нових міжнародно-правових норм універсального характеру. Але важливо, щоб інвестиційна активність здійснювалася з урахуванням всіх екологічних вимог.

СЕКЦІЯ 25

SECTION 25

**АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС,
ФІНАНСОВЕ ПРАВО
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS,
FINANCIAL LAW**

Кулеба Ю. О.

студентка

юридичний факультет

Львівський національний університет

імені Івана Франка

**ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ**

У сучасному світі одним із головних завдань держави є захист прав і свобод людини і громадянина. Така діяльність, зокрема, як органу захисту потерпілих від посягань на їхні права та законні інтереси, вбачається в інституті прокуратури. В аспекті цього ми вважаємо за необхідне дослідити як здійснюється фінансове забезпечення діяльності органів прокуратури України, адже це є важливою складовою для здійснення ними своїх обов'язків та повноважень. Актуальність даної теми обумовлена ще й потребою здійснення теоретичних досліджень організаційно-правових аспектів фінансового забезпечення діяльності прокуратури та актуальних проблем фінансування.

Метою фінансового забезпечення прокуратури є наділення її органів відповідними матеріально-технічними та фінансовими ресурсами, потрібними для ефективного виконання покладених на них функцій¹. Вважаємо, що це є надзвичайно актуальним на даний час, адже достатня винагорода обвинувачів є необхідною умовою необхідна для зменшення небезпеки корупції.

¹ Банах С. В. Організаційно-правові аспекти фінансового забезпечення діяльності прокуратури [Електронний ресурс] / Сергій Володимирович Банах // Актуальні проблеми правознавства. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1116>.

Законодавство України, зокрема, ч.1 ст.89 ЗУ «Про прокуратуру» передбачає, що фінансування прокуратури здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законодавством, у тому числі у випадках, передбачених міжнародними договорами України або проектами міжнародної технічної допомоги, зареєстрованими в установленому порядку.² У свій час після прийняття даного законодавчого акта коментар щодо цього положення дав Генеральний директорат з прав людини і верховенства права Ради Європи. Зокрема, він зазначив, що «загальне забезпечення фінансування органів прокуратури загалом відповідає основним принципам і європейським стандартам, розробленими у зв'язку з цим питання».

На сьогоднішній день основним методом фінансового забезпечення органів прокуратури України є кошторисне фінансування, що передбачає виділення коштів на утримання установ, організацій, виконання програм і реалізацію заходів на підставі спеціального фінансового документа – кошторису. Вважаємо, що даний метод позитивно відображається на подальшій діяльності цього органу, що свідчить про його дієвість та ефективність. Для фінансування органів прокуратури використовується саме кошторисно-бюджетне фінансування, адже прокуратура є органом державної влади та відповідно до п.12 ст.2 БК України належить до бюджетних установ.³

На сьогодні видатки на здійснення прокурорсько-слідчої діяльності прокуратури здійснюються Офісом Генерального прокурора за відповідними паспортами бюджетних програм. Варто зазначити, що Офіс Генерального прокурора реалізує дві бюджетні програми, затверджені наказом Генерального прокурора від 08.02.2021 № 126:

² Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

³ Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. №2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

1. КПКВК 0901010 «Здійснення прокурорської діяльності, підготовка та підвищення кваліфікації працівників органів прокуратури;

2. КПКВК 0901030 «Забезпечення функцій Спеціалізованою антикорупційною прокуратурою».

За проведеним нами аналізом та підсумками оцінки фінансової звітності Офісу Генерального прокурора України, ми прийшли до висновку, що фінансування органів прокуратури щорічно зростає. Проте, на наше глибоке переконання, це ще не той кінцевий результат, якого потрібно досягти.

Отож, на основі проведеного аналізу нормативних актів та звітних фінансових документів, ми приходимо до висновку, що для ефективного функціонування органів прокуратури України, насамперед, необхідно створити відповідні умови. Здобутки діяльності прокуратури, на наш погляд, будуть лише за умови правильної організації фінансового забезпечення. Це дасть змогу зменшити витрати, а відповідно – підвищити ефективність роботи. Тому, на нашу думку, на даний час фінансове забезпечення діяльності органів прокуратури залежить насамперед від фінансових можливостей держави, адже воно повністю здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України.

Список літератури

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 50-51 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

3. Банах С. В. Організаційно-правові аспекти фінансового забезпечення діяльності прокуратури [Електронний ресурс] / Сергій Володимирович Банах // Актуальні проблеми правознавства. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1116>.

Шляхов І. С.

аспірант

освітньо-наукова програма: «081-Право»

Київського національного університету

імені Тараса Шевченка

МІЖНАРОДНИЙ ДОГОВІР ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Впевнені, що більшість погодиться з тим, що ми спостерігаємо проявлення тих чи інших процесів глобалізації практично у всіх сферах суспільних відносин. Територіальні межі країн усе більше стають умовними (розмитими), що створює новий міжнародний розподіл праці, міжнародні економіко-правові відносини трансформуються. Товарні ринки змішуються, а споживачі вже перестають звертати увагу на походження продукції.

Поруч із цим, новітні технології та соціальні мережі створюють нові засоби спілкування, розширюючи його межі. В умовах глобалізації «вихід» за територіальні межі відображає інтегративні тенденції розвитку права в сучасному світі [9]. Технологічний розвиток має великий вплив на сучасну трансформацію суспільства, це підштовхує до тих чи інших інтеграційних процесів, об'єднання, а інколи, бачимо випадки, і навпаки – до роз'єднання державних союзів. Такі події спричиняються швидкістю та просторовою безмежністю щодо обміну інформацією та будуть тільки пришвидшуватися, залишаючи за собою слід правової трансформації та наднаціональності.

На початку нашого дослідження варто коротко розглянути методологічну основу та визначити категорію «глобалізація». Щодо з'ясування сутності поняття цікавим є підхід болгарського вченого В. Златева який пропонує розмежувати глобалізацію з міжнародними відносинами. Адже вихід суспільних зв'язків за межі держави не дає можливості стверджувати про наявність глобалізації, а підтверджує тільки міжнародні зв'язки. Глобалізація у

свою чергу характеризує єдність у стосунках між окремими регіонами світу, навіть якщо ментально вони не співвідносяться між собою [1, с.49].

Розглядаючи глобалізацію в аспекті процесу об'єднання національних держав зазначимо, що ще з античних часів відбувалися спроби об'єднати декілька країн єдиною системою політико-правового регулювання. Здебільшого воно відбувалося у двох формах: військовій, як насильницьке приєднання до складу імперій, та договірній, що мало на меті вирішення спільних завдань пов'язаних обороною власних територій [11, с. 5-6].

Однак, з часом суспільні цінності були переосмислені. На заміну спробам етнічного поглинання та національного знеособлення став захист фундаментальних принципів демократизму, де інтеграція почала розглядатися як спроба забезпечення ефективного функціонування держави, зміцнення та зближення своїх економік, зміцнення єдності тощо. Зокрема такі критерії і стали в основі свобод Європейського Союзу (далі – ЄС), який є одним із найкращих сучасних прикладів глобалізації. Поруч із цим національні правові системи держав – членів ЄС, зіштовхнулися з процесами поступового зближення, гармонізації.

Важко не погодитися з тезою, що права на власну бюджетну, податкову системи визначаються виключними суверенними правами держав. Доречно віднести їх до фіскальних суверенних прав. Окремі науковці пропонують таку категорію як «фінансовий суверенітет» [4, с.97]. У Декларації про державний суверенітет України зазначається [3], що Українська держава самостійно створює, зокрема банкову, фінансову, податкову системи, формує державний бюджет.

Уряди країн довгий час захищали незалежність своєї фіскальної політики, визначаючи, що мають виключне право на підвищення податків та спрямування бюджетних надходжень. Однак у сучасній юридичній літературі існують позиції, що ставлять під сумнів тези щодо виключності «фіскальних суверенних прав» національних держав. Пояснюючи це тим, що замість застарілого підходу Вестфальського суверенітету заснованого на невтручанні, який довгий час домінував між державами, сьогоднішня концепція

фінансової взаємозалежності закликає до концепції суверенітету, яка приписує державам як права, так і обов'язки [14].

В деяких конституціях членів ЄС з'явилися положення, що передбачають передачу суверенних прав, не обмежуючи фіскальні права, до міжнародних інституцій. Наприклад, Конституція Федеральної республіки Німеччини містить положення, що передбачають передачу суверенних повноважень (ст. 23, 24) [12]. Можливість передачі суверенних прав міждержавним установам і їхнім органам допускає й Конституція Австрії (ст. 9) [13].

Особливого значення глобалізаційні процеси в публічній фінансовій сфері набули передусім після ряду економічних криз, а також викликані необхідністю міжнародного співробітництва у сферах боротьби з організованою злочинністю, корупцією, тероризмом, його фінансуванням тощо.

Концепція фіскального суверенітету, що виникла в умовах глобалізації, підкреслює його інструментальний, а також умовний характер. Ні державний суверенітет, ні самовизначення не є самоціллю, а є засобом сприяння суспільному добробуту, який можливий у процесі об'єднання зусиль націй. Поруч із цим таке об'єднання та наближення має відбуватися в рамках національних, етнічних та історичних особливостей держави, що мають укладатися в основу інтеграційних процесів та не можуть бути знехтувані.

Такі процеси неодмінно будуть трансформувати національне законодавства. Питанням правової трансформації приділена значна увага серед юристів-теоретиків [9, 10]. Щодо фінансового законодавства, а саме бюджетного, дослідження окресленого напряму торкаються лише фрагментарно. Спочатку здається, що це й не є дивно. Адже, як уже зазначалось, що виключне право держави полягає у встановленні податків, визначенні бюджетної системи тощо.

Статті 114–118 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – ДФЄС) передбачають дві основні процедури зближення законодавчих, нормативних актів, які мають на меті або безпосередньо впливають на створення та функціонування внутрішнього ринку й не застосовуються, зокрема, до фінансових

положень. Поруч із цим статтею 113 ДФСЄ визначається спеціальна законодавча процедура для ухвалення положень щодо гармонізацію податкового законодавства [10, с.108-109]. Що ще раз може підкреслювати особливість та специфіку фіскальних суверенних прав держав.

Підписавши у 2014 році Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом ми взяли на себе зобов'язання щодо трансформації бюджетного законодавства, зокрема в частині забезпечення розвитку системи середньострокового бюджетного прогнозування/планування, удосконалення програмно-цільових підходів у бюджетному процесі й аналізу ефективності та результативності виконання бюджетних програм, тощо.

Аналізуючи положення Бюджетного кодексу України, а саме статті 4, ми можемо дійти висновку, що бюджетне законодавство не визнає пріоритету міжнародного договору над існуючими приписами національного бюджетного законодавства (у вузькому розумінні). У ч. 3 ст. 4 БК України передбачено: «якщо на ратифікацію подається міжнародний договір України, виконання якого потребує прийняття нових або внесення змін до чинних законів України, що регулюють бюджетні відносини, проекти таких законів подаються на розгляд Верховної Ради України разом із проектом закону про ратифікацію і приймаються одночасно».

Проте, правотворча практика сформувалась таким чином, що внесення змін до бюджетного законодавства відбувається вже на виконання таких міжнародних договорів. Порядки в частині розподілу та використання бюджетних коштів, що залучаються завдяки підписанню міжнародних договорів також приймають із часом, трансформуючи бюджетне законодавство.

Певні міжнародні договори не підлягають ратифікації, що впливає з положень Закону України «Про міжнародні договори», які регулюють питання підписання міжнародних договорів економічного характеру, а також із положень статті 16 БК України, де закріплено, що зокрема кредити від іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій для

реалізації інвестиційних проєктів залучаються державою на підставі міжнародних договорів. Відповідні міжнародні договори не потребують ратифікації, якщо інше не встановлено законом. Поруч із цим Основний закон України на розмежовує та не класифікує міжнародні договори, виділяючи певні види тощо, а навпаки містить положення, за яким чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість, яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України (ст.9). Серед визначених Конституцією України повноважень ВР України виокремлюється затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та міжнародним організаціям, а також про одержання Україною від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій позик, не передбачених Державним бюджетом України, здійснення контролю за їх використанням (п.14 ч.1. ст.85).

Національним законодавством не врегульований особливий механізм виконання бюджетних зобов'язань, за рахунок залучених коштів на підставі міжнародних договорів. Адже такі залучені кошти після прийняття закону про державний бюджет та їх надходження стають частиною Державного бюджету України – бюджетними коштами. Однак, Урядом приймаються постанови, що затверджують окремі порядки реалізації (виконання) міжнародних договорів. Наприклад, Порядок реалізації Договору між Урядом України та Урядом Республіки Польща про надання кредиту на умовах пов'язаної допомоги [6]; Порядок підготовки, виконання та проведення моніторингу програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні [7]; Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки регіональної політики [8].

Отже, варто дійти таких висновків щодо процесів трансформації бюджетного законодавства виходячи з положень міжнародних договорів. Конституція України не розмежовує міжнародні договори на види, наділяючи окремі особливим статусом. Натомість у БК Україні виокремлюються окремі типи міжнародних договорів, зокрема такі, що не підлягають ратифікації. Такі неточності в

контексті призводять до розмиття фіскальних суверенних прав. На законодавчому рівні насправді не дотримуються положення БК України, щодо необхідності внесення змін до законів, що регулюють бюджетні відносини у зв'язку з ратифікацією, підписанням таких міжнародних договорів. Разом із цим, беручи до уваги правозастосовну практику, при прийнятті нового Бюджетного кодексу України доречно визначити за Кабінетом Міністрів України обов'язку щодо розроблення та затвердження особливих порядків здійснення заходів із підготовки, виконання та звітування за бюджетними програмами, що реалізуються на підставі положень міжнародних договорів.

Список літератури

1. Войтович Р.В. Вплив глобалізації на систему державного управління (теоретико-методологічний аналіз): Монографія / За заг. ред. д-ра філос. наук, проф. В.М.Князева. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 680 с.

2. Грицаєнко Л. Зближення законодавства держав – членів Європейського Союзу в рамках внутрішнього ринку / Л. Грицаєнко // Європейське право. – 2012. – № 2 – 4. – С. 107–114. URL:: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpr_2012_2-4_12.

3. VI Розділ Декларації про державний суверенітет України від 16.07.1990 № 55–XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#n39>.

4. Маринчак Є.С. Фінансово-правовий зв'язок фізичної особи з державою: Монографія. August 2019. DOI:10.5281/zenodo.3358840. ISBN: 9780463285619. URL: <https://bit.ly/3pMOdZA>.

5. Мерник А., Бурлаков Б. Українська національна правова система в умовах глобалізаційних процесів / А. Мерник, Б. Бурлаков // Електронне наукове фахове видання «Юридичний науковий електронний журнал». – 2019. – № 6.

6. Деякі питання реалізації Договору між Урядом України та Урядом Республіки Польща про надання кредиту на умовах пов'язаної допомоги : постанова Кабінету Міністрів України від 14.02.2017 № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/73-2017-п>.

7. Про затвердження Порядку підготовки, виконання та проведення моніторингу програм секторальної бюджетної підтримки Європейського Союзу в Україні : постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2010 № 841. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2010-п>.

8. Деякі питання фінансування програм та проектів регіонального розвитку : постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2016 № 827. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2016-п>.

9. Тихомиров Ю. О. Нові явища й поняття в порівняльному правознавстві / Юрій О. Тихомиров. // Науково-практичний фаховий журнал «Порівняльне правознавство» (українська мова). – 2013. – № 1. – С. 266–277.

10. Хаустова М. Г. Правова трансформація: теоретичний аспект / М. Г. Хаустова // Актуальні проблеми сучасного міжнародного права: зб. наук. ст. за матеріалами II Харк. міжнар.-прав. читань, присвяч. пам'яті проф. М. В. Яновського і В. С. Семенова, Харків, 21 листоп. 2016 р.: у 2 ч. – Харків, 2016. – Ч. 1. – С. 75–87.

11. Яковюк І.В. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування; за ред. І. В. Яковюка. – К.: Ред. журн. «Право України», 2012. – 208 с. – (Академічні правові дослідження). – Дод. до юрид. журн. «Право України».

12. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) : Basic Law for the Federal Republic of Germany. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gg/englisch_gg.html.

13. Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Bundes-Verfassungsgesetz, Fassung vom 27.10.2021. URL: <https://bit.ly/3B0jLNu>.

14. DIETSCH PETER, «Rethinking Sovereignty in International Fiscal Policy» (2011) 37 Review of International Studies 2107. Review of International Studies , Volume 37 , Issue 5 , December 2011 , pp. 2107 - 2120. URL: <https://doi.org/10.1017/S0260210511000349>.

СЕКЦІЯ 26

SECTION 26

**МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО ТА
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО
PUBLIC INTERNATIONAL LAW AND
PRIVATE INTERNATIONAL LAW**

Нікітенко В. В.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Степаненко К. В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОРМ
МІЖНАРОДНОГО ПУБЛІЧНОГО ПРАВА**

Під імплементацією міжнародного права в національне право розуміють втілення міжнародного права, що здійснюється через поведінку (дії або бездіяльність) суб'єктів міжнародних правовідносин, їх діяльність стосовно практичного застосування міжнародного права. Під реалізацією правових норм розуміють поведінку правових суб'єктів, котра погоджується з положеннями правових норм і впливає з них (законна поведінка) [1, с. 23].

Варто додати, що вислів «імплементація» нерідко фігурує в урядових документаціях ООН, а також в інших міжнародних організаціях. Імплементація наділена наступними властивостями [2, с. 131]: виступає процесом, який реалізується на міжнародних та національних рівнях; виступає поєднанням законодавчої і організаційної діяльності держав під час процесу втілення норм; включає створення певного механізму (міжнародного і національного рівня).

Міжнародне право, реалізація якого не вимагає обов'язкових роз'яснень або уточнень в національному законодавстві, слід розглядати як самоздійснююче. Проте, нерідко норми міжнародних договорів не виконуються самі по собі. Реалізація таких стандартів вимагає обов'язкових роз'яснень або уточнень в національному законодавстві. Для роз'яснення або уточнення міжнародного права, яке не реалізується саме по собі, використовується особлива законодавча процедура імплементації, тобто процедура перетворення норм міжнародного права в національне право. Фігурують такі ключові способи імплементації міжнародно-правових норм: трансформація, рецепція та відсилання [3, с. 178].

Під трансформацією розуміють один із способів приведення в дію норм міжнародного права в рамках внутрішньо-державного правопорядку, їх перетворення в норму внутрішньодержавного права, яке здійснюється завдяки виданням державою внутрішньо-нормативних актів (законів, актів ратифікації і публікації міжнародних договорів, адміністративних постанов, розпоряджень тощо) і забезпечення виконання нею свого міжнародного зобов'язання або в інтересах використання нею своєї міжнародної правомочності.

Трансформація поділяється на загальну та індивідуальну. В ході загальної трансформації держава визначає, що всі або тільки деякі з прийнятих ним норм міжнародного права є частиною внутрішнього законодавства держави. В ході індивідуальної трансформації необхідно в кожному випадку вносити міжнародні стандарти в національне законодавство за допомогою спеціального закону. Доктрина міжнародного права виділяє кілька способів трансформації [3, с. 180]: пряма рецепція (міжнародно-правова норма запозичується національним законодавством без змін); бланкетна рецепція (норма міжнародного права не запозичується, проте на неї робиться відповідне посилення); фактична трансформація (норма міжнародного права змінюється завдяки перекладанню на іншу мову і записується в національний нормативний акт, але при цьому її семантичне значення істотно не має змінюватися).

Відсилання - це вказівка в національному правовому акті на міжнародне право в якості джерела, що регулює відношення відсилання. Відсилання дозволяє безпосередньо застосовувати норми міжнародного права суб'єктами внутрішнього права у внутрішніх відносинах.

Проте, відсилання наділено деякими особливостями, що ускладнює процес його застосування. Перш за все, воно направлено в основному на індивідуально невизначену сферу міжнародних угод. Тобто, у відсильній нормі не зазначено список міжнародних угод, на які слід посилатися. Також, у відсиланні вказується лише предмет правового регулювання. Крім того, відсилання, зазвичай, не орієнтоване в часі. Це відноситься як до міжнародних угод, укладених державою до прийняття відсильної норми, так і до міжнародних угод, які будуть прийняті в майбутньому. Тобто список таких договорів є відкритим, а відносини у внутрішньому праві, регульовані відсиланням, безпосередньо залежать від міжнародно-правової діяльності держави і розвитку міжнародних договорів [2, с. 120].

Підсумовуючи можна сказати, що процес імплементації охоплює певний набір правових та інституційних інструментів, котрі застосовуються суб'єктами міжнародного права на міжнародному та національному рівні для втілення вимог міжнародного права. З іншого боку, міжнародно-правові інструменти, що займаються регулюванням процесу імплементації, і міждержавні інститути, котрі є частиною міжнародної підсистеми імплементації, складають міжнародний організаційно-правовий механізм імплементації.

Список літератури

1. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Харків: Одіссей, 2008. 704 с.
2. Міжнародне публічне право: у 3 Т. [В.Ф. Антипенко, Л. Д. Тимченко, О.В. Беглий, О.А. Радзівілл та ін.]; за заг. ред. В.Ф. Антипенка. К.: НАУ, 2012. Т. 1. 420 с.
3. Іванченко О. Способи узгодження норм національного права з нормами міжнародного права. *Юридичний вісник*. 2013 . № 2. С. 178-182.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІКА, ФІНАНСИ, ОБЛІК ТА ПРАВО В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**Збірник тез доповідей Міжнародної
науково-практичної конференції
частина 2
(29 жовтня 2021 р.)**

Українською та англійською мовами

Відповідальний за випуск: Загородний І. Д.

Технічний редактор: Нестеренко В. О.

Художній редактор: Михайленко К. В.

Коректор: Остаповець Н. М.

Дизайнери й верстальники: Артеменко А. А, Григоренко Л. О.

Підписано до друку 28.10.2021 р. Формат 60x90/16

Папір офсетний. Друк – ризографія. Умовн. друк. арк. 4,3

Гарнітура Times New Roman.

Наклад 500 примірників. Зам. № 13597

Надруковано у ФОП Сидоренко А. В.

Свідоцтво про державну реєстрацію серія В01 № 710364 від 07.01.2007 р.

36000, м. Полтава, вул. Дмитра Коряка, 3

Всі права захищені.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Редакційна колегія може не поділяти думок авторів.

Офіційний сайт: <http://www.economics.in.ua>

